

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Ivany Janů, soudce Ludvíka Davida (soudce zpravodaj) a soudkyně Kateřiny Šimáčkové ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **MUDr. Davida Ratha**, zastoupeného JUDr. Ing. Adamem Černým, LL.M., advokátem se sídlem Praha 2, Dřevná 382/2, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2013 č. j. 12 To 56/2013-24846, za účasti Vrchního soudu v Praze, jako účastníka řízení, a Krajského státního zastupitelství v Praze, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

- I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2013 č. j. 12 To 56/2013-24846 byla porušena základní práva stěžovatele podle čl. 36 odst. 1 a čl. 8 odst. 2 a 5 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2013 č. j. 12 To 56/2013-24846 se proto ruší.**

Odůvodnění:

I.

Rekapitulace průběhu řízení a obsahu ústavní stížnosti

1. Ústavní stížností, doručenou Ústavnímu soudu dne 29. 8. 2013, se stěžovatel domáhal zrušení usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2013 č. j. 12 To 56/2013-24846, kterým byla zamítnuta jeho stížnost proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 7. 2013 sp. zn. 4 T 21/2013, jímž soud prvního stupně zamítl žádost stěžovatele o propuštění z vazby a ponechal jej ve vazbě z důvodu podle § 67 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“). Opatření nahrazující vazbu podle § 73 odst. 1 písm. b) a § 73a odst. 2 písm. b) trestního řádu nebyla krajským soudem přijata.

2. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že napadeným rozhodnutím Vrchního soudu v Praze byla porušena jeho ústavně zaručená práva, zejména právo na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1, 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a právo na soudní ochranu a spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Vrchnímu soudu vytýkal, že důvod útěkové vazby shledal ve skutečnostech ležících mimo zákonný rámec § 67 písm. a) trestního řádu, že nepřihlížel k argumentaci

a návrhům vzneseným obhajobou při vazebním zasedání konaném u Krajského soudu v Praze dne 18. 7. 2013, že skutečnosti zeslabující obavu z útěkové vazby zcela vyloučil ze svých úvah, že neprovedl žádná relevantní zjištění k možnosti nahrazení vazby opatřeními nespojenými s omezením osobní svobody stěžovatele, tedy že své rozhodnutí náležitě neodůvodnil. Stěžovatel zdůraznil, že po více než roční době vazby nelze její důvodnost opírat o skutečnosti známé již při zahájení trestního stíhání a upřednostňovat veřejný zájem na úkor základního práva stěžovatele na osobní svobodu, a to bez konkrétních a průkazných důvodů.

3. Proti stěžovateli je vedeno trestní řízení pro skutek právně kvalifikovaný jako pokračující zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 4 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Stěžovatel byl vzat do vazby usnesením Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 5. 2012 sp. zn. 40 Nt 637/2012, a to pro existenci vazebních důvodů podle § 67 písm. a) a b) trestního řádu. V přípravném řízení a následně v řízení před soudem bylo o trvání vazby stěžovatele opakovaně rozhodováno. Posledním rozhodnutím Krajského soudu v Praze, vydaným dne 3. 10. 2013, byla žádost stěžovatele o propuštění z vazby na svobodu opět zamítnuta a stěžovatel byl ve vazbě nadále ponechán s odkazem na útěkový vazební důvod podle § 67 písm. a) trestního řádu. Vrchní soud v Praze posléze k podané stížnosti prvostupňové rozhodnutí zrušil (usnesením ze dne 11. 11. 2013 č. j. 12 To 76/2013-25525) a rozhodl o nahrazení vazby zajišťovacími opatřeními v podobě písemného slibu stěžovatele a souběžného vyslovení dohledu probačního úředníka. Téhož dne byl stěžovatel propuštěn z vazby na svobodu.

4. Ústavní soud si vyžádal spisové materiály, aby mohl provést náležitý přezkum ústavní stížnosti dotčeného vazebního rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2013 č. j. 12 To 56/2013-24846, jakož i jemu předcházejícího usnesení Krajského soudu v Praze o dalším trvání vazby ze dne 18. 7. 2013 sp. zn. 4 T 21/2013.

II.

Obsah vyjádření ostatních účastníků řízení

5. K výzvě Ústavního soudu se k podané ústavní stížnosti vyjádřil Vrchní soud v Praze, a to tak, že poukázal na své rozhodnutí o propuštění stěžovatele z vazby na svobodu ze dne 11. 11. 2013.

6. Ve věci se dále vyjádřilo Krajské státní zastupitelství v Praze v postavení vedlejšího účastníka řízení před Ústavním soudem. Státní zástupce krajského státního zastupitelství se plně ztotožnil s napadeným usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2013 č. j. 12 To 56/2013-24846. Uvedl, že stěžovatel od samého počátku vazebního trestního stíhání napadal stížnostmi de facto veškerá rozhodnutí týkající se existence vazebních důvodů a trvání vazby; opakovaně podával též ústavní stížnosti, jež byly Ústavním soudem odmítány jako zjevně neopodstatněné, případně nepřijatelné. Vedlejší účastník vyslovil názor, že v dosavadním průběhu trestního řízení žádná ústavně zaručená práva stěžovatele nebyla porušena, s tím, že jde o závěr, s nímž se dosud ztotožnily všechny soudní instance, které v dané trestní věci rozhodovaly, jakož i Ústavní soud při rozhodování o opakovaných ústavních stížnostech stěžovatele. Vedlejší účastník proto navrhl ústavní stížnost odmítnout jako zjevně neopodstatněnou.

III.

Právní posouzení

7. Ústavní soud úvodem konstatuje, že se zřetelem k rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2013 č. j. 12 To 76/2013-25525 o propuštění stěžovatele z vazby na svobodu bude posuzovat pouze otázku, zda napadeným rozhodnutím vrchního soudu ze dne 22. 8. 2013 č. j. 12 To 56/2013-24846 byla porušena ústavně zaručená práva stěžovatele.

8. Ústavní stížnost je důvodná.

III.a/

K institutu vazby

9. Vazba představuje zajišťovací institut sloužící k dosažení účelu trestního řízení. Rozhodování o vazbě nelze chápat jako rozhodování o vině či nevině obviněného; je tedy přirozené, že je vedeno vždy v rovině pouhé pravděpodobnosti (a nikoli jistoty) ohledně důsledků, které mohou nastat, nebude-li obviněný držen ve vazbě. Vazbu je však nutno náležitě odůvodnit konkrétními skutečnostmi, jež naplňují její zákonné důvody (§ 68 odst. 1 trestního řádu) – trestní řád to vyjadřuje slovy, že musí být naplněna důvodná obava, že nastanou okolnosti, pro něž lze vazbu uvalit (§ 67 trestního řádu), resp. že rozhodnutí o vazbě musí být odůvodněno skutkovými okolnostmi (§ 68 odst. 1 věta druhá trestního řádu).

10. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu je věcí obecných soudů posuzovat, zda je vazba v konkrétní věci nezbytným opatřením k dosažení účelu trestního řízení a zda tohoto účelu ani při vynaložení veškerého úsilí a prostředků ze strany orgánů činných v trestním řízení nelze dosáhnout jinak. Do příslušných úvah a rozhodnutí jimi podložených je Ústavní soud oprávněn zasáhnout v zásadě jen tehdy, není-li rozhodnutí obecného soudu o vazbě podloženo zákonným důvodem (čl. 8 odst. 2 a 5 Listiny) buď vůbec, nebo jestliže tvrzené a nedostatečně zjištěné důvody vazby jsou ve zjevném rozporu s kautelami plynoucími z ústavního pořádku. O takový případ jde v projednávané věci.

11. K argumentaci stěžovatele o nedůvodnosti jeho vzetí do vazby se Ústavní soud již v minulosti vyjadřoval a na svých předchozích závěrech nehodlá ničeho měnit (viz usnesení sp. zn. I. ÚS 2632/12 a další v této vazební věci vydaná rozhodnutí zdejšího soudu). Vlivem *plynutí času* ovšem z hlediska otázky naplnění vazebního důvodu podle § 67 písm. a) trestního řádu nastala *změna okolností*, kterou bylo nutno při vazebním rozhodování náležitě zohlednit, což se však v případě dotčeného rozhodnutí vrchního soudu nestalo.

12. Omezení osobní svobody vazbou náleží do té oblasti rozhodování orgánů veřejné moci, která nepochybně již z povahy věci vyžaduje transparentní preciznost a na niž je nutno z pohledu rozhodovacích důvodů vztahovat vyšší požadavky co do zřejmosti existence jednotlivých podmínek kladených na samotné uvalení vazby, jakož i na její další trvání. Nelze totiž ztrácet ze zřetele, do jak významného základního práva

může rozhodnutí o vazbě coby výsledek realizované procesní pravomoci orgánů činných v trestním řízení zasáhnout při snaze dosáhnout jeho legitimního účelu.

13. Při rozhodování o vazbě dochází k tomu, že orgány veřejné moci musejí začasté reagovat velmi pružně, vázány zákonem formulovanými postuláty a v jejich rámci rovněž přísně stanovenými lhůtami, ovšem současně takovým způsobem, aby jejich rozhodnutí nebyla činěna bez určité minimálně předpokládané kvality. Tyto požadavky konečně v nejobecnější rovině plynou již ze samotného přirozeného základního práva každé lidské bytosti, tedy i trestně stíhané osoby, na rovnou pozornost a úctu. Je tudíž třeba, aby důvody svědčící pro opodstatněnost nezbytného omezení osobní svobody byly v odůvodnění rozhodnutí zřetelně a konkrétně přezkoumatelným způsobem vyloženy a byly obsahově ve shodě se zákonnými podmínkami vymezenými pro uvalení vazby trestním řádem. Uvedené teze samozřejmě platí nejen při rozhodování, jímž se trestně stíhaná osoba bere do vazby, nýbrž i o rozhodování o jejím dalším trvání.

III.b/

Útěkový vazební důvod

14. Vazební stíhání obviněného je výrazem ústavně připuštěného omezení osobní svobody (avšak pouze při splnění určitých předpokladů). Jedním z alternativních důvodů vazby je zcela legitimně důvod tzv. vazby útěkové, jak je formulován v § 67 písm. a) trestního řádu. Díkce označeného ustanovení uvádí, že obviněný smí být vzat do vazby (pozn. ÚS: nebo ve vazbě ponechán) jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stále bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest.

15. Typová (toliko objektivní) hrozba vysokého trestu sama o sobě pro naplnění útěkového vazebního důvodu není dostačující (viz např. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 226/96, sp. zn. I. ÚS 19/97, sp. zn. III. ÚS 188/99, sp. zn. I. ÚS 303/01, sp. zn. I. ÚS 381/01, sp. zn. I. ÚS 432/01). Konkrétní, tudíž nikoliv pouze typová hrozba vysokého trestu, podložená jedinečnými okolnostmi spáchaného skutku, může být (ve spojení s dalšími aspekty dané trestní věcí) tím důvodem, který vede k odůvodněné a dostatečně předpokládané obavě z následků, jimž má „útěková“ vazba čelit. Musí se však jednoznačně jednat o konkrétní hrozbu vysokého trestu, a to v rámci rozpětí trestní sazby stanovené trestním zákonem. Zákonnou podmínku „hrozby vysokým trestem“ Ústavní soud interpretuje ve smyslu konkretizace a individualizace trestněprávní kvalifikace skutku ve vztahu k obviněnému, a to na základě zjištění konkrétních skutečností, opodstatňujících důvodnost trestního stíhání. Hrozbou vysokým trestem lze odůvodnit uložení tzv. útěkové vazby toliko v těch případech, kdy na základě zjištěných skutečností nasvědčujících důvodnosti podezření ze spáchaní zvláště závažného trestného činu lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let (z nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 566/03, N 48/33, SbNU 3). Prezentované referenční kritérium však nelze absolutizovat natolik, že by nemohlo být modifikováno (vyvráceno) důvody tvrzenými obviněným. Tyto si vzájemně konkurující teze jsou pro posouzení předmětné věci klíčové, tím spíše, že se vrchní soud druhým z atributů takřka nezabýval.

III.c/

Skutečnosti útěkový vazební důvod zeslabující

16. Vazební detence trestně stíhané osoby při hrozícím vysokém trestu podle § 67 písm. a) trestního řádu nemusí být vždy namístě, resp. specifické okolnosti případu v relaci k váze a průkaznosti argumentů svědčících pro útěkovou vazbu mohou být co do své přesvědčivosti zeslabeny konkrétními skutečnostmi jiného druhu na straně obviněného, tedy „silnými“ důvody, jež pro svůj obsah opodstatněnost útěkové vazby vylučují. Jsou tak jakousi argumentační protiváhou konkrétních skutečností odůvodňujících vazbu, přičemž mezi těmito kritérii se při výsledném hodnocení uplatní princip úměrnosti (proporcionality). Obviněný je oprávněn takové důvody na svou obhajobu vznášet a soud k nim musí přihlížet a vypořádat se s nimi (k tomu viz Hanuš, L. Právní argumentace nebo svévole. Úvahy o právu, spravedlnosti a etice. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 130).

17. Jádrem argumentace vrchního soudu v napadeném usnesení ze dne 22. 8. 2013 č. j. 12 To 56/2013-24846 jsou formulace o tom, že hrozba vysokým trestem postačuje k naplnění vazební důvodu podle § 67 písm. a) trestního řádu. „Reálné riziko útěku obžalovaného nemusí vždy znamenat riziko takového jednání bezprostředně po propuštění z věznice. Postačí důvodná obava, že by samotné propuštění z vazby na svobodu vedlo k útěku obžalovaného ve svém důsledku, byť by se tak zřejmě stalo s určitým časovým odstupem po propuštění – zřejmě v závislosti na míře přípravy takového jednání a především dalším procesním vývinu řízení před soudem a aktuální důkazní situaci.“ Těžiště dotčeného rozhodnutí vrchního soudu je tedy v konstatované reálnosti útěku obžalovaného, i když třeba s větším časovým odstupem, a to pro hrozící vysoký trest.

18. Proti výše uvedeným závěrům vrchního soudu, jež jsou předestřeny ve výrazně abstraktní rovině, stojí pozdější závěry téhož soudu, jak byly vysloveny v usnesení ze dne 11. 11. 2013 č. j. 12 To 76/2013-25525 o propuštění stěžovatele z vazby na svobodu. Vrchní soud v posledně označeném rozhodnutí mimo jiné uvedl, že „indicie, včetně poznatku, získaného z přepisu odposlechu komunikace obžalovaného MUDr. Ratha se spoluobžalovanou MUDr. Pancovou, o úvahách investovat finanční prostředky získané trestnou činností v cizině, nemají reálnějšího podkladu“ a že přes pravděpodobnost kontaktů obžalovaného v zahraničí „soud nemá k dispozici žádné relevantní poznatky o tom, že by mohlo jít o kontakty natolik nadstandardní, aby v případě eventuálního útěku umožnily jmenovanému dlouhodobý pobyt či dokonce možnost skrývání se v cizině.“ Na těchto zjištěních založil stížnostní soud závěr o nepravděpodobnosti dispozice finančními prostředky v cizině ze strany obžalovaného a dospěl k závěru o možnosti rovnocenného nahrazení vazby coby zajišťovacího opatření přijetím písemného slibu obžalovaného, dohledem probačního úředníka a dalšími omezeními (zákaz vycestování do zahraničí, povinnost odevzdat cestovní doklady). Stížnostní soud také zohlednil rodinné a osobní poměry obžalovaného.

19. V nyní souzené věci tedy vznikla situace, při níž byly po dlouhou dobu vrchním soudem absolutizovány obecné útěkové závěry, a naopak skutečnosti tkvící v osobě stěžovatele a jeho poměrech (rodinné zázemí, vztah k nemocnému otci, dosud nijak neprojevená vůle opustit území ČR atd.) marginalizovány, resp. opomíjeny. Tomu nyní oponuje negace útěkových (konkrétních) důvodů, jež byla provedena týmž

stížnostním soudem usnesením ze dne 11. 11. 2013. Při poměření těchto pro a proti převažuje akcent směřující k osobě stěžovatele (obžalovaného). Konkrétní realnost útěku je zpochybněna, což vede k závěru o neudržitelnosti a v důsledku i protiústavnosti napadeného usnesení vrchního soudu, shledal-li tento bez dalšího – časovému faktoru odpovídajícího – zdůvodnění opodstatněnost trvání vazby v přezkoumávané věci. Vyslovený závěr je v souladu s interpretací čl. 8 odst. 5 Listiny (viz výklad dále).

III.d/

Rozhodování o dalším trvání vazby – restriktivní interpretace a zesílené důvody

20. Ustanovení čl. 8 odst. 5 Listiny obsahuje garance ve vztahu k rozhodování o vazbě. Platí, že o vazbě musí rozhodnout soud a že musí být zákonná co do hmotněprávního základu (důvodů vazby) i procesního postupu. Vazba musí být rovněž časově omezena na dobu stanovenou zákonem, resp. vzhledem k požadavku proporcionality jen na dobu nezbytnou.

21. Z judikatury Ústavního soudu se podává *restriktivní interpretace důvodů vazby*, neboť vazba má závažné negativní důsledky sociální a psychologické. Vazba izoluje obviněného od jeho rodinného a sociálního prostředí a může sloužit i jako prostředek nátlaku na obviněného, aby se dosáhlo jeho doznání (nález sp. zn. Pl. ÚS 6/10, N 89/57, SbNU 167). Z toho plyne též požadavek přísné proporcionality ve vztahu ke sledovanému cíli (viz Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, str. 239 a 240).

22. *Aby byl zajištěn respekt a ochrana základního práva na osobní svobodu, musí být brán zřetel na tzv. doktrínu zesílených důvodů. Obecné soudy jsou povinny respektovat požadavek nezbytnosti existence zesílených důvodů pro trvání vazby, jinak nelze pokračující omezení osobní svobody, byť k uvalení vazby mohlo dojít na základě důvodného podezření, aprobovat. Konkrétně vzato: trvání podezření je podmínkou sine qua non pro zákonnost pokračování vazby, ale po určité době samo o sobě nepostačuje. V takových případech musí soud zjistit, zda existují jiné relevantní a dostačující důvody předložené orgány činnými v trestním řízení, které by ospravedlnily toto pokračující odnětí svobody (viz rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. 4. 2005 ve věci Rokhlina proti Rusku, stížnost č. 54071/00).*

III.e/

Proporcionalita délky vazby a odůvodnění jejího dalšího trvání

23. Výchozí principy hodnocení proporcionality délky vazby jsou přehledně shrnuty i v evropské judikatuře, zejména lze poukázat na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 4. 2000 ve věci Punzelt proti České republice (stížnost č. 31315/96). Otázka, zda je přiměřené, aby obviněný zůstal ve vazbě, musí být v každé věci posuzována podle konkrétních okolností. Pokračování vazby může být ospravedlněno pouze tehdy, jestliže zjevně existuje opravdový veřejný zájem, který

převáží nad právem na osobní svobodu. Trvání důvodného podezření, že zadržená osoba spáchala trestný čin, je nezbytnou podmínkou zákonnosti prodlužované vazby, ale po uplynutí určité doby již nepostačuje. Soud poté musí stanovit, zda důvody (skutečnosti) ve věci zjištěné nadále opravňují omezení osobní svobody (viz Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 512 a 513).

24. Opakované používání stereotypních formulací v rozhodnutích soudů o prodloužení vazby vzbuzuje podezření, že se rozhodující orgány dostatečně nezabývaly konkrétními okolnostmi a nereagovaly na argumenty obviněného (rozsudek ESLP ze dne 9. 4. 2009 ve věci Kondratyev proti Rusku, stížnost č. 2450/04; rozsudek ESLP ze dne 6. 12. 2007 ve věci Lind proti Rusku, stížnost č. 25664/05). Soudy rozhodující o vazbě sice nejsou povinny se ve svých rozhodnutích vypořádat jednotlivě s každým argumentem uplatněným obviněným nebo jeho obhájcem, měly by však reagovat adekvátním způsobem na všechna tvrzení, která jsou způsobilá zpochybnit oprávněnost dalšího trvání vazby (rozsudek ESLP ze dne 8. 2. 2011 ve věci Ignatenco proti Moldavsku, stížnost č. 36988/07; rozsudek ESLP ze dne 21. 12. 2010 ve věci Michalko proti Slovensku, stížnost č. 35377/05).

25. *Nesplnění formálních požadavků kladených na rozhodnutí o dalším trvání vazby je samo o sobě dostatečné k tomu, aby bylo konstatováno porušení čl. 8 odst. 2 a 5 Listiny, resp. čl. 5 odst. 1 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Pro upřesnění lze uvést, že takové pochybení může spočívat zvláště v tom, že soud pouze zopakuje důvody uváděné v počáteční fázi vazby, aniž by náležitě vysvětlil, proč je trvání vazby i nadále nezbytné (z rozsudku ESLP ze dne 4. 11. 2008 ve věci Janulis proti Polsku, stížnost č. 20251/04).*

26. S podobou odůvodnění vazebních rozhodnutí vnitrostátních orgánů nebyl Evropský soud pro lidská práva spokojen například ve věci Smatana proti České republice (rozsudek ze dne 27. 9. 2007, stížnost č. 18642/04). Štrasburský soud v tomto případě shledal, že odůvodnění sporných rozhodnutí zůstávalo prakticky stejné a bylo abstraktní povahy, neboť obsahovalo kritéria stanovená zákonem bez odkazu na konkrétní jednání stěžovatele.

27. Pokud by však stejné (relevantní a postačující) důvody pro ponechání obviněného ve vazbě přetrvávaly po celou dobu jejího trvání, a jestliže zákonnost vazby byla předmětem několikerého přezkoumání, nebylo by možno soudu vytýkat, že tyto důvody v odůvodnění svého rozhodnutí opakoval (rozsudek ESLP ze dne 28. 10. 2010 ve věci Knebl proti České republice, stížnost č. 20157/05).

IV.

Závěry

28. Při posuzování a přezkoumávání existence vazebních důvodů je povinností obecných soudů vzít v úvahu délku trvání vazby s ohledem na specifika konkrétního trestního řízení. Riziko uprchnutí nebo skrývání se obviněného za účelem vyhnutí se trestnímu stíhání nebo trestu po případném propuštění z vazby nemůže být *v případě dlouhotrvající vazby* založeno výlučně na skutečnosti, že obviněnému hrozí vysoký trest. Delší trvání vazby musí být ospravedlněno dalšími závažnými konkrétními

okolnostmi, které vylučují nahrazení vazby jiným opatřením podle trestního řádu. Vrchní soud této povinnosti nedostál, když stvrdil existenci útěkové vazby pouhým odkazem na hrozbu vysokého trestu, aniž by se dostatečně zabýval jinými konkrétními skutečnostmi zpochybňujícími trvání vazebního důvodu.

29. *Poměrování hodnot a principů v nyní posuzované věci spočívá v kontrapozici veřejného zájmu (plynulý průběh trestního řízení) na straně jedné a ochrany soukromého a rodinného života (nedotknutelnost osoby, osobní svoboda, viz čl. 7 a 8 Listiny) na straně druhé. Plynutí času je faktorem, který v zesílené míře hovoří pro přednost danou druhé z uvedených hodnot, resp. druhé skupině hodnot. Ač nelze opomíjet význam hrozby vysokého trestu jako zákonného znaku opravňujícího vazební postup v trestním řízení, není možné ztratit ze zřetele, že při tzv. útěkové vazbě útek buď reálně, v rozumné důkazní míře hrozí, nebo nikoli. Zajisté, že úvaha soudu o konkrétní reálnosti útěku bude většinou pravděpodobnostní, nikoli striktně prokazatelná. O pravděpodobnosti útěku stěžovatele ovšem existovaly pochybnosti, které nemohla zakrýt již dřívější odůvodnění usnesení stížnostního soudu. Jestliže nyní stížnostní soud právě na tomto základě zeslabil existenci, resp. oprávněnost použití vazebního důvodu natolik, že rozhodl o nahrazení vazby jinými prostředky, pak to jen potvrzuje závěr o rozporu ústavní stížnosti napadeného rozhodnutí téhož soudu ze dne 22. 8. 2013 se základními právy stěžovatele na spravedlivý proces a na ochranu osobní svobody, jejíž omezení smí být vázáno jen na zákonné důvody a nezbytnou dobu.*

30. Ze všech výše řečených důvodů Ústavní soud stěžovatelově ústavní stížnosti vyhověl a při konstatovaném porušení základních práv stěžovatele garantovaných čl. 36 odst. 1 a čl. 8 odst. 2 a 5 Listiny napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2013 č. j. 12 To 56/2013-24846 zrušil [§ 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů; též „zákon o Ústavním soudu“].

31. Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti bez nařízení jednání, neboť dospěl k závěru, že by od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 12. prosince 2013

Ivana Janů
předsedkyně senátu Ústavního soudu

Odlišné stanovisko soudkyně Ivany Janů

Ve smyslu § 22 zákona o Ústavním soudu nesouhlasím s výrokem nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2665/13 a připojuji odlišné stanovisko.

Obdobně jako ve svém odlišném stanovisku k předcházející stěžovatelově věci sp. zn. I. ÚS 2208/13 nezpochybňuji nijak teoretická východiska nálezu pokud jde o požadavky, které je třeba klást na vazební rozhodnutí obecných soudů, avšak nejsem přesvědčena, že z jejich aplikace na projednávanou věc nezbytně vyplývá nutnost vyhovění stěžovatelově ústavní stížnosti.

V nynější věci většina dospěla k závěru, že nebyly naplněny důvody pro takzvanou útěkovou vazbu, a to zejména s poukazem na obsah (až po podání ústavní stížnosti vydaného) usnesení vrchního soudu ze dne 11. 11. 2013, na základě kterého byl stěžovatel z vazby propuštěn. Se závěry většiny se však neztotožňuji.

Především mám za to, že Ústavní soud se na uvedené usnesení neměl v zásadnější míře zaměřovat a při svém přezkumu se měl soustředit spíše na obsah těch rozhodnutí, která byla ústavní stížností napadena, a na okolnosti a kontext věci v době jejich vydání. Pokud by tak učinil, nemohl by přehlédnout, že v nich, zejména pak v rozhodnutí prvostupňovém, jsou skutečnosti, pro které byl stěžovatel ponechán ve vazbě, popsány. Soudy uvážily realitu uložení vysokého trestu odnětí svobody danou s ohledem na odpovídající trestní sazbu a míru, v jaké měl být stěžovatel v jedné z klíčových rolí do organizování popsané trestné činnosti zapojen, její sofistikovanost a dobu, po kterou měla být páchána a kolika stíhanými útoky. K tomu pak zohlednily, že důvodnost obavy z útěku a skrývání se stěžovatele je podporována tím, že dle záznamů o dřívější komunikaci měl spolu s obžalovanou MUDr. Pancovou rozmýšlet mimo jiné způsob legalizace získaných finančních prostředků, přičemž zvažována byla varianta využití skrytého uložení prostředků v zahraničí, a dalšími okolnosti případu, kdy prvoinstanční soud ve svém rozhodnutí (zejména viz jeho str. 13-15) předložil zcela konkrétní a logické úvahy, a to i v tom směru, proč nelze považovat za postačující nabízené záruky.

Tuto argumentaci prvostupňového soudu nepovažuji za jakkoliv nepřiléhavou. Obecné soudy rozhodovaly v situaci, kdy byl shromážděn rozsáhlý důkazní materiál vyvolávající podezření, že stěžovatel spáchal vysoce závažnou trestnou činnost, při jejímž prokázání mu reálně hrozí mnohaletý trest odnětí svobody v rámci trestní sazby 5 až 12 let. Lze dokonce říci, že pokud by se prokázalo, že stěžovatel danou trestnou činnost skutečně spáchal, jednalo by se o jeden z nejzávažnějších případů korupce v novodobé historii České republiky vůbec. Jestliže stěžovatel v souvislosti se svým politickým postavením či jinak získal určité vazby na zahraničí, a že přinejmenším zvažoval možnost uložit v zahraničí finanční prostředky, jedná se rovněž o skutečnosti, ke kterým bylo na místě přihlížet. Případy bývalých politiků ukrývajících se před justičními orgány jsou mimochodem obecně dobře známy (například případ poslance Petra Wolfa). Dostatečnost odůvodnění rozhodnutí soudu o vazbě přitom nutno hodnotit ve světle toho, že rozhodování o vazbě přirozeně nelze pojímat jako rozhodování o vině a trestu obviněného; vazba je zajišťovacím institutem, který slouží k dosažení účelu trestního řízení a každé rozhodování o vazbě je vedeno vždy v rovině pouhé pravděpodobnosti - nikoli jistoty - jak ohledně důsledků, které mohou nastat, nebude-li obviněný stíhán vazebně, tak ohledně dalšího vývoje řízení, který lze jen odhadovat.

Kromě toho jsem přesvědčena, že ani usnesení vrchního soudu ze dne 11. 11. 2013, na základě kterého byl stěžovatel z vazby propuštěn, a kterému většina přičetla ve své argumentaci značný význam, ve skutečnosti závěry většiny nepodporuje. Jestliže

toto usnesení vyznívá v tom směru, že důvody vazby nebyly dány, nutno uvážit, že bylo vydáno až po určitém časovém období po ústavní stížnosti napadených rozhodnutích. Plynutím času se důvody vazby zeslabují, z čehož je zřejmé, že z neexistence vazebních důvodů ke dni 11. 11. 2013 nijak nutně nevyplývá jejich neexistence k určitému datu dřívějšímu. Interpretace většiny pokud jde o význam závěrů v usnesení vrchního soudu ze dne 11. 11. 2013 není přiléhavá, neboť tyto závěry přesouvá do jiného časového kontextu, než ve kterém byly učiněny. Vrchní soud stěžovatele z vazby propustil s poukazem na oslabování důvodů vazby plynutím času, nikoliv proto, že by svá dřívější rozhodnutí, kterými vazbu prodlužoval, považoval zpětně za chybu.

Pokud již obsah usnesení vrchního soudu ze dne 11. 11. 2013, kterým byl stěžovatel z vazby propuštěn, o něčem svědčí, pak spíše o tom, že soudy rozhodující ve věci jsou schopny příslušné aspekty případu, jako je například erodování důvodů vazby plynutím času, posoudit samy i bez toho, aby Ústavní soud do jejich činnosti v daném trestním řízení musel zasahovat. Usnesení vrchního soudu ze dne 11. 11. 2013, kterým byl stěžovatel z vazby propuštěn, tedy nevypovídá o důvodnosti nynější ústavní stížnosti ze dne 29. 8. 2013, nýbrž právě naopak hovoří v její neprospěch.

Z uvedených důvodů jsem přesvědčena, že Ústavní soud, jehož povinností je reagovat pouze na nedostatky svým charakterem nejzávažnější, a své zásahy do rozhodovací činnosti obecných soudů minimalizovat, měl ústavní stížnost odmítnout jako zjevně neopodstatněnou.

V Brně 12. prosince 2013

Ivana Janů